

ทฤษฎี 'การเมืองแบบอำนาจ' ของ มอร์แกนเซากับปัญหาของ นักสร้างทฤษฎี

ธวัช นุชเปี่ยม*

๑

ปัจจุบันนี้การศึกษา "ทฤษฎี" ของแฮนส์ เจ. มอร์แกนเซาต์จะยังคงมีอยู่บ้างในมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะในประเทศไทยหรือในต่างประเทศก็คงจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดเรื่องการเมืองระหว่างประเทศเท่านั้น บทความนี้ส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดของบุคคลที่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางที่สุดอย่างน้อยก็ในหมู่นักศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ดีสาเหตุสำคัญที่ผู้เขียนเก็บเอาความคิดของมอร์แกนเซามาพูดถึงอีกยังมีอยู่ ๒ ประการด้วยกัน

ประการแรกถึงแม้ว่านักวิชาการส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะไม่ค่อยให้ความเชื่อถือและความสำคัญแก่แนวคิดของมอร์แกนเซามากนัก แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าความคิดของเขายังมีอิทธิพลอยู่ไม่น้อยในหมู่นักวิชาการบางส่วนและในบรรดานักการเมืองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของ

*อาจารย์ประจำหมวดวิชาสังคมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

๑. แฮนส์ เจ. มอร์แกนเซาต์เกิดในประเทศเยอรมันเมื่อเกือบจะสิ้นศตวรรษที่แล้ว เขาได้รับการศึกษาในทางกฎหมาย เคยสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง และลี้ภัยเข้ามาตั้งรกรากอยู่ในอเมริกา เมื่อสมัยที่อดอล์ฟฮิตเลอร์มีอำนาจ มอร์แกนเซาต์เป็นศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์อยู่ที่มหาวิทยาลัยชิคาโกเป็นเวลานานปี และสิ้นชีวิตลงเมื่อปี ๑๙๘๐ นี้เอง

ชาติต่าง ๆ^๒ เหตุผลประการที่สองก็คือว่าความ
เข้าใจการเมืองระหว่างประเทศในเชิงทฤษฎี
ซึ่งนักคิดผู้พยายามแสวงหานี้ยังคงเป็นสิ่ง
ปรารถนาของนักศึกษาคอมพิวเตอร์ระหว่าง
ประเทศอยู่แม้กระทั่งทุกวันนี้ไม่ว่ามอร์เกน-
เฮาและนักวิชาการรุ่นหลังจะมองสิ่งที่เรียกว่า
“ความเข้าใจทางทฤษฎี” ในลักษณะที่แตกต่าง
กันหรือเหมือนกันก็ตาม แต่ปัญหาในการ
สร้างทฤษฎีที่นักคิดทั้งเก่าและใหม่ต้องเผชิญ
นั้นไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้นในการศึกษา

๒. ถ้าจะกล่าวกันตามความเป็นจริงแล้ว ความคิดที่
ว่าด้วย “การเมืองแบบอำนาจ” ซึ่งเป็นรากฐาน
ของทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศของมอร์เกน-
เฮาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางความคิดทาง
การเมืองของสังคมตะวันตกมาช้านาน ไม่ว่าจะ
เป็นแมคคิอาเวลลี ในอิตาลีสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา-
การ แมตเทอริกและบิสมาร์กในศตวรรษที่ ๑๙
หรือคิสซิงเจอร์ในศตวรรษที่ ๒๐ ย่อมคุ้นเคยกับ
การเมืองแบบอำนาจเป็นอย่างดี นอกจากนี้ไม่
ว่าจะเป็นการเมืองประเภท “ขวา” หรือ
“ซ้าย” ก็ดูจะไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าใด
นัก (แม้กระทั่งนักการเมืองที่ยึดมั่นในอุดมการณ์
“สังคมนิยม” ซึ่งเน้นความสำคัญของความเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชาติมากที่สุดก็ยังไม่
ไม่พ้นการเมืองแบบอำนาจ เมื่อเร็วๆ นี้ นาย
ชาร์ลส์ แอร์นัว รัฐมนตรีกลาโหมของรัฐบาล
สังคมนิยมของฝรั่งเศสย้ำว่า “พวกเราเป็นผู้รัก
สันติ แต่ดลย์แห่งอำนาจเท่านั้นที่จะรักษาสันติ-
ภาพไว้ได้” คำกล่าวนี้ถูกยกมาเป็นเหตุผลส่วน
หนึ่งของกรณีที่ฝรั่งเศส จะพัฒนา ระเบิดนิวตรอน
Bangkok Post, 29 November 1981)

ประวัติความคิดของมอร์เกนเฮาเราอาจจะเข้าใจ
ใจสภาวะการณ์ของการศึกษา ความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้เป็น
อย่างดี

บทความนี้จะมุ่งความสนใจไปที่ประ-
เด็นที่สอง คือปัญหาของนักสร้างทฤษฎี โดย
จะพยายามชี้ให้เห็นว่าความล้มเหลวในการ
สร้าง “ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ”
นั้นคงจะไม่ ใช้อยู่ที่สภาวะทางปัญญาของ
นักวิชาการสาขาอื่น แต่อาจจะมีมูลเหตุมาจาก
ธรรมชาติของเนื้อหาสาระของเรื่องราวที่อยู่ใน
ความสนใจของพวกเขา รวมทั้งข้อจำกัดของ
สิ่งที่เรียกว่า “ความเข้าใจทางทฤษฎี” เองก็ได้

๒

มอร์เกนเฮาตีพิมพ์ผลงานชิ้นสำคัญ
ของเขาชื่อ **การเมืองระหว่างชาติ** ในปี
๑๙๔๘ และหลังจากนั้นก็พิมพ์ใหม่ ๆ
และการตีพิมพ์ซ้ำอีกหลายต่อหลายครั้ง^๓ หนังสือ

๓. H.J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (New York: Knopf, 1948 and subsequent editions) ในบทความนี้ เมื่อผู้เขียนอ้างถึงหนังสือเล่มนี้จะใช้ฉบับพิมพ์ ๑๙๖๑

สื่อเล่มนี้รวบรวมความคิดเชิงทฤษฎีของเขาไว้ทั้งหมด และเขาก็อ้างว่าหนังสือของเขานำเสนอ “ทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศ” ที่เกิดจากทั้งการสังเกตและการใช้เหตุผล เขาเรียกทฤษฎีนี้ว่าเป็นทฤษฎีที่ยึดความเป็นจริงแนวทางนี้มีหลักการอยู่หลายประการด้วยกัน^๕ แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ “แนวความคิดที่ว่าด้วยผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ” ซึ่งเป็นแนวคิดเพื่อ “การอธิบาย” ในทฤษฎีของเขา

มอร์แกนเขาอ้างว่าแนวคิดที่ว่าด้วยผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ จะช่วยให้เราสามารถแยกแยะพฤติกรรมส่วนที่เป็น “การเมือง” ออกจากปรากฏการณ์ส่วนอื่น ๆ และเมื่อเราถือว่าผู้กำหนดนโยบายของชาติ “คิด” และ “กระทำการ” โดยอาศัยการยึดมั่นในผลประโยชน์ของชาติในแง่ของอำนาจแล้ว เราก็ไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่ “แรงจูงใจ” ส่วนตัวหรือความมุ่งหวังหรือความพอใจทางอุดมการณ์ใดๆ มอร์แกนเขายอมรับว่าการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศอาจจะเป็นไปตามเหตุผล^๕ แต่เขาก็ย้ำว่าทฤษฎีควรจะ “กรอง” ออกมาจากส่วนที่ “มีเหตุผล” (นั่นคือมีเหตุผล ในแง่ของผลประโยชน์ด้าน

อำนาจของชาติ) ด้วยเหตุนี้เขาจึงอ้างว่าทฤษฎีที่ยึดความเป็นจริง ไม่เพียงแต่เป็นแนวคิดเพื่อความเข้าใจการเมืองระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังถือได้ว่าเป็น “แบบอย่าง” ในทางปฏิบัติหรือเป็น “ปทัสถาน” ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศอีกด้วย^๕

เป็นที่น่าสังเกตว่าด้วยเหตุที่มอร์แกนเขาไม่สามารถแยกแยะอย่างชัดเจนในบางครั้งระหว่าง “ทฤษฎี” ที่เขาอ้างว่าเป็นวิทยาศาสตร์กับข้อวินิจฉัยในแง่ที่ว่า การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เหมาะสมนั้นควรจะเป็นอย่างไร ทำให้เมื่อเขาวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมือง

๕. นอกจากหลักการข้อนี้แล้วยังมีที่กล่าวถึงในหนังสือด้วยคือ

(๑) แนวคิดที่ว่าด้วยผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจมิได้มีความแน่นอนตายตัวโดยไม่ขึ้นต่อเวลาและสถานที่ ผลประโยชน์ที่เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของรัฐแปรผันไปตามสภาวการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมของชาติต่างๆ จุดมุ่งหมายของแต่ละชาติในการดำเนินนโยบายต่างประเทศจึงแตกต่างกันไปมากมายหลายอย่าง ข้อสังเกตนี้ใช้ได้กับแนวความคิดเรื่อง “อำนาจ” ด้วย เนื้อหาของอำนาจ รวมทั้งลักษณะการใช้อำนาจจะถูกกำหนดโดยสภาวะแวดล้อมทางการเมือง และวัฒนธรรม อำนาจอาจจะประกอบด้วยอะไรก็ได้ที่สามารถสร้าง และคงไว้ซึ่งการควบคุมบังคับมนุษย์โดยมนุษย์ด้วยกันเอง ดังนั้นอำนาจจึงรวมไปถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมทุกรูปแบบที่มีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว ก็คือตั้งแต่การใช้กำลังรุนแรงไปจนถึงความผูกพันทางจิตวิทยาอัน

ละเอียดอันซึ่งมนุษย์สามารถใช้เป็นเครื่องควบคุมบังคับมนุษย์ด้วยกันเอง

(๒) มอร์แกนเชื่อว่าความคิดของเขาไม่ได้ละเลยความสำคัญทางด้าน “ศีลธรรม” ของพฤติกรรมทางการเมือง แต่ทว่าหลักการทางศีลธรรมอันเป็นสากลไม่อาจจะนำมาใช้ในการกำหนดการกระทำทางการเมืองโดยไม่ได้มีการ “กลั่นกรอง” เสียก่อนเพื่อให้ออกกับสภาวะการณ์ เขาเห็นว่า “รัฐ” นั้นต่างกับ “ปัจเจกบุคคล” ตรงที่บุคคลสามารถดำเนินการด้วยตนเองเพื่อปกป้องคุณค่าทางศีลธรรมที่เขายึดมั่นได้ แต่ว่ารัฐนั้นจะต้องคำนึงถึงผลทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นด้วย ทั้งในด้านความสำเร็จแห่งการกระทำและในแง่ของความอยู่รอดของชาติความสมบูรณ์รอบคอบอันได้แก่การพิจารณาซึ่งผลอันอาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเป็นคุณธรรมสูงสุดของการเมือง

(๓) มอร์แกนเขาปฏิเสธที่จะยอมรับว่ากฎทางศีลธรรมอันเป็นสากลใด ๆ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความมุ่งหวังของชาติใดชาติหนึ่ง ทุกชาติต่างก็ต้องการที่จะกำหนดความมุ่งหวังของตนให้มีลักษณะเป็นหลักการทางศีลธรรมอันเป็นสากล และก็เป็นที่ไปได้ที่จะมีชาติใดชาติหนึ่งดำเนินการเพื่อหลักการเช่นนั้น แต่ทั้งนี้มิใช่หมายความว่าเราสามารถจะตัดสินความผิด - ถูก ในการกระทำทางการเมืองระหว่างประเทศโดยอาศัยหลักการดังกล่าว ในทางตรงข้ามถ้าเราถือว่าทุกชาติก็แสวงหาผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ เราก็สามารถจะให้ความยุติธรรมแก่ทุกชาติเท่าเทียมกัน เราสามารถจะตัดสินการกระทำของชาติอื่นเหมือนอย่างที่เราตัดสินการกระทำของเราซึ่งจะทำให้เราเคารพผลประโยชน์ของชาติอื่นในขณะที่เรากำลังปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติเรานั้นเป็นหลักการแห่ง “ความพอดี” ของการดำเนินนโยบายของชาติ

ระหว่างประเทศจริง ๆ เขามักจะสับสน อย่างเช่นที่มีผู้วิจารณ์มอร์แกนเขาไว้ว่า “ด้วยเหตุที่ศาสตราจารย์มอร์แกนเขาอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกเพราะรัฐมีพฤติกรรมขัดแย้งกับกฎของเขา แต่เขาก็ยังบังคับใจว่ารัฐไม่ควรจะทำเช่นนั้น การวิเคราะห์ของเขาจึงเอนเอียงไปมาระหว่างสิ่งที่รัฐกระทำจริง ๆ กับสิ่งที่เขาคิดว่ารัฐควรกระทำ โดยไม่สามารถจะหาความพอดีที่น่าพอใจได้”^๖ อย่างไรก็ตามในการวิจารณ์ความคิดของมอร์แกนเขา เราสามารถที่จะแยกส่วนที่เป็นหลักการเพื่อการวิเคราะห์ทาง “วิทยาศาสตร์” ออกจากส่วนที่ถูกกำหนดให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ บทความนี้จะพูดถึงแต่เฉพาะปัญหาประการแรกเท่านั้น โดยจะพยายามศึกษาว่าทฤษฎีของเขามีลักษณะความเป็น “วิทยาศาสตร์” แค่ไหนและมีประโยชน์ในทางที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การเมืองระหว่างประเทศเพียงใด

๖. R.W. Tucker, “Professor Morgenthau’s Theory of Political ‘Realism’ ; *American Political Science Review*, March 1952 : 217

๓

เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า “การสังเกต และทดลอง” และ “การใช้เหตุผล” เป็นพื้นฐานของทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ แต่สำหรับปัญหาที่ว่า “ทฤษฎี” คืออะไร มีลักษณะอย่างไรนั้น ความเห็นยังไม่ใคร่ลงรอยกันนัก ตามความเข้าใจของนักสังคมศาสตร์ส่วนมาก ทฤษฎีประกอบด้วยข้อความซึ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และข้อความเหล่านั้นมักจะมีลักษณะเป็นข้อสรุปหรือกฎทั่วไปเกี่ยวกับปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือทฤษฎีจะต้องมี “ข้อสมมุติฐานเชิงทฤษฎี” (ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็นข้อสันนิษฐานหรือข้อสรุปกว้าง ๆ) อยู่อย่างน้อยประการหนึ่ง นอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงแท้ ๆ โดยนัยนี้ “ทฤษฎี” ย่อมมีความแตกต่างจาก “กฎ” ซึ่งเป็นข้อสมมุติฐานหรือข้อสรุปที่ได้จากการสังเกตและทดลองโดยตรง^๗ และอาศัยการเปรียบเทียบความแตก

๗. Richard Rudner ให้ความหมายของทฤษฎีว่าเป็น “a systematically related set of statements, including some lawlike generalisations, that is empirically testable”. Cited in B.L. Smith *et al*, *Political Research Methods: Foundations and Techniques* (Boston : Houghton Mifflin, 1976) : 38

ต่างดังกล่าว เราพอจะสรุปลักษณะของทฤษฎีได้ดังนี้^๘

(๑) แนวความคิดหรือ “มโนคติ” ที่ใช้ในทฤษฎีจะมีลักษณะเป็นนามธรรม (นั่นคือมีความห่างไกลจากความเป็นจริงหรือปรากฏการณ์ที่เราสามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง) มากกว่าแนวคิดหรือข้อความที่ใช้ในข้อสมมุติฐานหรือข้อสรุปที่ได้จากการสังเกตทดลอง

(๒) ทฤษฎีมีขอบเขตกว้างกว่า (คือครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ มากกว่า) ข้อสรุปหรือกฎทั่วไปที่ได้จากการสังเกตทดลอง ข้อสรุปหรือกฎเช่นกล่าวนี้โดยทั่ว ๆ ไปจะใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนทฤษฎีซึ่งเป็นตัวอธิบายข้อสรุปหรือกฎอีกทีหนึ่ง

(๓) ทฤษฎีประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ และจากข้อความเหล่านี้เราสามารถสร้างข้อสรุปที่สามารถพิสูจน์ทดลองได้ขึ้นมาอีก (โดยปกติแล้วเราไม่สามารถ “พิสูจน์” ปลายทางทฤษฎีได้โดยตรง)

เพื่อให้เข้าใจทฤษฎีตามทัศนะนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะขอยกตัวอย่างลักษณะโครงสร้างของทฤษฎีที่ว่าด้วย “การฆ่าตัวตาย” ของเอมิล เดอร์คไคม์มาให้ดูเปรียบเทียบกับลักษณะของทฤษฎีที่สรุปไว้ข้างต้นดังต่อไปนี้^๙

๘. เพิ่งอ้าง หน้า ๔๐-๔๑

๙. ปรับปรุงมาจาก เพิ่งอ้าง หน้า ๔๐

ข้อสมมุติฐานเชิงทฤษฎี

๑. “ความเป็นปึกแผ่นทางสังคมให้การสนับสนุนทางจิตใจแก่สมาชิกของกลุ่มที่ประสบกับความกดดันและความวิตกกังวลอย่างหนัก”
๒. “อัตราการฆ่าตัวตายเป็นผลสืบเนื่องมาจาก (หรือขึ้นอยู่กับ) ความวิตกกังวลและความกดดันที่ไม่ได้รับการผ่อนคลายซึ่งบุคคลประสบอยู่”

ทฤษฎีตามความหมายนี้เรียกว่าทฤษฎีตาม “ทัศนมาตรฐาน” ดังนั้นถ้าเราจะคิดสร้างทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นวิทยาศาสตร์ เราก็จำเป็นต้องทำให้ทฤษฎีดังกล่าวมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ข้างต้น เราสามารถกำหนดขั้นตอนของการสร้างทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ ก็ตาม) ได้ดังนี้^{๑๐} คือในขั้นแรกเราจะต้องกำหนดขอบข่ายของพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เราต้องศึกษา ซึ่งในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศซึ่งมีเนื้อหาสาระส่วนใหญ่อยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เมื่อเรากระทำได้ถึงนี้แล้วเราจะต้องหารูปแบบของพฤติกรรม

๑๐. แต่การเกิดขึ้นของทฤษฎีไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนนี้เสมอไป

ข้อสรุปจากการสังเกต

๑. “แคโรลีนมีสติการฆ่าตัวตายน้อยกว่าโปรแตสแตนต์”
๒. “บุคคลที่แต่งงานแล้วและยังอยู่กับคู่สมรสมีสติการฆ่าตัวตายน้อยกว่าคนโสดที่อยู่ตัวคนเดียว”

อันมีลักษณะเป็นกฎทั่วไปของระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว และในขั้นสุดท้ายเราจะต้องสร้างแนวคิดที่จะอธิบายรูปแบบที่สังเกตได้เหล่านี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือทฤษฎีจะต้องประกอบด้วย “ข้อสมมุติฐานเชิงทฤษฎี” อันเป็นแนวคิดที่เราสร้างขึ้นเองมิใช่มีแต่ “ข้อเท็จจริง” ที่ได้จากการสังเกต

เมื่อมองกันในแง่นี้แล้วเราก็พอจะเรียกได้ว่าแนวคิดของมอร์แกนเขาที่ว่าด้วยผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจเป็น “ทฤษฎี” ได้เหมือนกัน คืออย่างน้อยก็เป็น “ข้อสมมุติฐานเชิงทฤษฎี” ตามความหมายที่กล่าวมาแล้ว ข้อความที่ว่า “ผู้กำหนดนโยบายของรัฐคิดและกระทำการโดยอาศัยการยึดมั่นในผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ” เป็นข้อสมมุติฐานกว้าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประ-

เทศที่ประกอบด้วยมโนคติอันเป็นนามธรรม คือคำว่า “ผลประโยชน์” และ “อำนาจ” บัญหาที่เราจะต้องพิจารณาต่อไปก็คือจะประเมินคุณค่าทฤษฎีของมอร์แกนได้อย่างไร ?

ในการประเมินคุณค่าของทฤษฎีนอกจากจะต้องดูว่าทฤษฎีนั้น ๆ สามารถอธิบายสิ่งที่กำหนดให้เป็นเป้าหมายในการอธิบายได้หรือไม่แล้ว เรายังจะต้องพิจารณาว่าทฤษฎีดังกล่าวสามารถถูกพิสูจน์ล้มล้างได้หรือไม่ ในการประเมินคุณค่าของทฤษฎี เราต้องใช้ข้อเท็จจริงเป็นเกณฑ์คือข้อสรุปดังกล่าวตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ต้องพิจารณาคำว่าทฤษฎีนั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่ที่จะถูกหักล้างโดยข้อเท็จจริง ถ้าหากโดยลักษณะทางโครงสร้างของทฤษฎีเองทำให้ทฤษฎีไม่สามารถถูกพิสูจน์ล้มล้างได้ ก็ถือว่าไม่มีประโยชน์เพราะมันเป็นจริงโดยนิยามมากกว่าจะโดยข้อเท็จจริง(ดูตัวอย่างปัญหาในตอนที่ ๕ ข้างล่างนี้)

อาศัยหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าของทฤษฎีตามที่กล่าวมานี้ สิ่งแรกที่เราจะ

ต้องกระทำก็คือกำหนดความหมายที่แน่ชัดของข้อสมมุติฐานเชิงทฤษฎี เราไม่มีทางที่จะโยงทฤษฎีเข้ากับโลกแห่งความเป็นจริงได้ ถ้าไม่เข้าใจว่าทฤษฎีนั้นมีความหมายอย่างไรในแง่ของข้อเท็จจริง เราไม่มีทางที่จะอธิบายได้ถ้าเราไม่รู้ว่าทฤษฎีนั้นเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ประเภทใดบ้าง เราไม่มีทางที่จะพิสูจน์หักล้างทฤษฎีได้ถ้าเราไม่รู้ว่าข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกับข้อสมมุติฐานในทฤษฎี โดยทั่วไปแล้วสิ่งที่โยงทฤษฎีเข้ากับโลกแห่งความเป็นจริงก็คือข้อสมมุติฐานจากการสังเกต ถ้าเราจะกลับไปดูทฤษฎีที่ว่าด้วย “การฆ่าตัวตาย” ของเคอร์คโคมอีกทีเราก็จะพบว่า ข้อสมมุติฐานที่ว่า “แคธอลิกมีสถิติการฆ่าตัวตายน้อยกว่าโปรเตสแตนต์” จะช่วยให้เราตัดสินใจได้ว่าทฤษฎีนี้มีคุณค่าเพียงใดในแง่ของการอธิบายและสามารถจะถูกหักล้างได้หรือไม่ เช่นถ้าเราได้ข้อมูลจากการสังเกต (คือจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ตัวเลขสถิติการฆ่าตัวตาย) มาว่าแคธอลิกซึ่งเข้าใจกันว่ามีความเป็นปึกแผ่นทางสังคมมากกว่าโปรเตสแตนต์มีสถิติการฆ่าตัวตายน้อยกว่าฝ่ายหลัง เราก็อาจจะต้องตั้งข้อสงสัยขึ้นว่าทฤษฎีนี้อาจจะใช้ไม่ได้ก็ได้ (การที่มีข้อมูลชุดหนึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีของเราไม่จำเป็นจะต้องถือว่า

เป็นการพิสูจน์ลบล้างทฤษฎีไปเลย) เราจำเป็นต้องทำการสังเกตจนได้ข้อสรุปที่แน่ชัดต่อไป

ดังนั้นในการ “ทดสอบ” เพื่อหาทางพิสูจน์หักล้างทฤษฎีเราจึงต้องนำแนวคิดเชิงทฤษฎีมากระจายเป็นข้อสมมุติฐานจากการสังเกตซึ่งจะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับข้อเท็จจริง เราได้กล่าวแล้วว่าแนวคิดเชิงทฤษฎีของมอร์แกนเรามีแนวความคิดดังกล่าวอยู่ ๒ ประการคือ “ผลประโยชน์” และ “อำนาจ” สิ่งแรกที่เราต้องกระทำในการประเมินคุณค่าของทฤษฎีของมอร์แกนเขาก็คือดูว่าเขาให้ความหมาย “ในเชิงปฏิบัติการ” (คือความหมายทางรูปธรรม) แก่มโนคติเหล่านั้นไว้อย่างไร เราจะต้องกำหนดได้อย่างชัดเจนว่าเมื่อเราพูดถึงผลประโยชน์หรืออำนาจนั้นเรากำลังหมายถึงอะไรที่เราพอจะสังเกตเห็นได้หรือเข้าใจได้ในแง่ของข้อเท็จจริง

ตามความเห็นของมอร์แกนเรา เนื้อหาของ “ผลประโยชน์ของชาติ” มีอยู่ ๒ ส่วนด้วยกัน ส่วนหนึ่งคงที่แน่นอน และอีกส่วนหนึ่งแปรเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์และยุคสมัย “ผลประโยชน์” เป็นสาระสำคัญของ “การเมือง” จริงอยู่ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์และชาติมีมูลเหตุมาทางประวัติศาสตร์ เพราะการเกิดขึ้นของรัฐนั้นเป็นวิวัฒนาการ

ทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง แต่ตราบไต่ที่โลกยังอยู่ในภาวะปัจจุบัน (คือยังคงถูกแบ่งในทางการเมืองออกเป็นชาติต่าง ๆ) ตราบนั้นผลประโยชน์ของชาติก็จะเป็นสิ่งตัดสินสุดท้ายในวงการเมืองระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ผลประโยชน์ชั้นพื้นฐานที่สุดอันเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งที่จะขาดเสียมิได้ก็คือ “ความอยู่รอดของชาติ” ในฐานะที่เป็นหน่วยอิสระในระบบการเมืองระหว่างประเทศ ผลประโยชน์ของชาติในความหมายนี้จะยังยืนไม่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและสภาวะการณ์ ไม่ว่าชาติใดก็ต้องดำเนินการทุกอย่างเพื่อพิทักษ์และส่งเสริมความคงอยู่อย่างอิสระของตนเอง ความหมายในทางรูปธรรมที่เห็นได้ชัดที่สุดของผลประโยชน์ของชาติในลักษณะนี้ก็คือบูรณภาพทางดินแดนของชาติ สถาบันทางการเมือง รวมทั้งวัฒนธรรมของชาติ การดำเนินนโยบายเพื่อปกป้องและส่งเสริมสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งทีคนส่วนใหญ่ภายในชาติเห็นพ้องต้องกัน และในแง่ของพฤติกรรมอย่างน้อยที่สุดเราก็พอจะกล่าวได้ว่าผู้มีอำนาจตัดสินใจกำหนดนโยบายของชาติจะไม่ทำอะไรโดยจงใจหรือในขณะที่มีจิตสำนึกสมบูรณที่จะทำให้ผลประโยชน์ของชาติตามความหมายนี้ต้องถูกกระทบกระเทือน สถานการณ์จะต่างกันอย่างมากเมื่อเราพิจารณา

ผลประโยชน์ของชาติในอีกความหมายหนึ่ง
ผลประโยชน์ของชาติในแง่นี้จะแปรเปลี่ยนไป
ตามความแตกต่างในด้านบุคคล ประชาคม
ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ความแตกต่างทาง
การเมืองของกลุ่มและพรรค รวมทั้งความแตก
ต่างในด้านความคิดหรือความเชื่อทางการเมือง
และศีลธรรม ความแตกต่างเหล่านี้จะเป็น
ตัวกำหนดว่าอะไรเป็นผลประโยชน์ของชาติ^{๑๑}

ในเรื่องของอำนาจก็เช่นกันที่มอร์-
แกนเขาไม่สามารถให้ความหมายในทางรูป-
ธรรมที่แน่นอนได้ ในความคิดของเขา
“อำนาจ” หมายถึงอำนาจหรือความสามารถ
ของมนุษย์ในการควบคุมจิตใจและการกระทำ
ของคนอื่น^{๑๒} เขาเชื่อว่าความต้องการอำนาจ
มีอยู่ในจิตสำนึกของทุก ๆ คน และความ
สัมพันธ์ในเชิงอำนาจก็มีอยู่ในความสัมพันธ์
ทางสังคมทุกระดับ คือตั้งแต่ระดับบุคคลไป
จนถึงระดับชาติ เมื่อเราพูดถึง “อำนาจ
ของชาติ” นั้นเราหมายถึงอำนาจของบุคคลที่
เป็นตัวแทนของชาติ หรือมีอำนาจเด็ดขาดใน

การดำเนินนโยบายของรัฐ^{๑๓} ดังนั้นถ้าเราจะ
อาศัยเหตุผลแนวนี้คิดต่อไปเราก็พอจะสรุปได้
ว่าการแสวงหาผลประโยชน์หรืออำนาจระหว่าง
ชาติก็คือความพยายามที่จะควบคุมความคิด
และการกระทำซึ่งกันและกันโดยบุคคลที่ทำ
หน้าที่เป็นตัวแทนของชาติ มอร์แกนเขาย้ำว่า
การแสวงหาอำนาจโดยบุคคลเป็นพฤติกรรมที่
พึงรังเกียจ และก็อาจจะกระทำได้ในบาง
ลักษณะและในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่การแสวง
หาอำนาจโดยบุคคลในนามของชาติและเพื่อ
ชาติเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง^{๑๔}

นอกจากนี้มอร์แกนเขายังพูดถึง
“พื้นฐานของอำนาจ” ของชาติอันเป็นปัจจัยที่
ทำให้ชาติหนึ่งสามารถควบคุมความคิดและ
พฤติกรรมของอีกชาติหนึ่งได้ ตามความเห็น
ของเขาปัจจัยอันเป็นพื้นฐานของอำนาจของ
ชาติมีมากมายหลายประการ ตั้งแต่สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถ
ทางอุตสาหกรรม ความพร้อมทางทหาร ขนาด
และลักษณะของประชากร ไปจนถึงลักษณะ
ประจำชาติ ขวัญของชาติ คุณภาพของสังคม
และรัฐบาล และคุณภาพของการดำเนินการ
ทางการทูต นอกจากนี้มอร์แกนเขายังให้
ความสำคัญแก่การสนับสนุนของประชาชน

๑๑. H.J. Morgenthau, “Another ‘Great Debate’: The National Interest of the United States”, *American Political Science Review*, December 1952: 971-978

๑๒. *Politics among Nations*, อ้างแล้ว หน้า ๑๑๑

๑๓. เห่งอ้าง

๑๔. เห่งอ้าง หน้า ๑๑๒

และความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองภายในประเทศกับนโยบายต่างประเทศ^๕ สิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องกำหนดอย่างหนึ่งของความสัมพันธ์ (ทางอำนาจ) ระหว่างรัฐ ดังนั้นเมื่อเราพูดถึงการแสวงหาอำนาจ เราจะหมายถึงทั้งการแสวงหาปัจจัยอันเป็นพื้นฐานของอำนาจและการควบคุมพฤติกรรมซึ่งกันและกัน ในการแสวงหาอำนาจในความหมายแรกนั้น รัฐสามารถกระทำได้ด้วย การ “เพิ่ม” อำนาจของตนด้วยการเพิ่มปัจจัยเหล่านี้ หรือถ้ารัฐเพิ่มอำนาจของตนโดยตรงไม่ได้ ก็สามารถจะแสวงหาอำนาจในความหมายนี้ ได้ด้วยการเข้าเป็นพันธมิตรกับรัฐอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจโดยทางอ้อมอย่างหนึ่ง การแสวงหาอำนาจทั้งในความหมายนี้ และในความหมายของการควบคุมซึ่งกันและกันจะนำไปสู่สถานะที่เรียกว่า “คู่ลู่แห่งอำนาจ”

เมื่อเราเข้าใจความหมายของ “ผลประโยชน์” และ “อำนาจ” ตามที่กล่าวมาแล้ว ปัญหาต่อไปที่เราต้องพิจารณาก็คือว่ามโนคติทั้งสองนี้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศในแง่ไหน มอร์แกนเขาให้ความหมายอย่างคร่าว ๆ ว่า “ผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ” เป็นพลังผลักดันพฤติกรรมของรัฐ ถ้าเราโยงข้อสมมุติฐานทางทฤษฎีอันนี้เข้ากับความหมายในแง่รูปธรรมของผล

ประโยชน์และอำนาจก็จะปรากฏว่ามีความกำกวมเกิดขึ้น

↓
ปัญหา ของ มอร์แกน เขา เป็น
↓
ปัญหา ร่วมของ ผู้ที่ ต้องการ จะ
สร้าง ทฤษฎี ประเภท “ครอบ
จักรวาล”

ปัญหาประการแรกที่เกิดขึ้นคือผลประโยชน์และอำนาจเป็นสิ่งเดียวกันหรือไม่? ถ้าจะวิเคราะห์ทั้งนี้ในแง่เหตุผลก็ไม่ควรจะเป็นสิ่งเดียวกัน เมื่อเราพูดถึง “ผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ” เราน่าจะหมายความว่าอำนาจเป็นเพียงผลประโยชน์อย่างหนึ่ง จากนิยามที่ได้ให้ไว้ข้างต้น ผลประโยชน์ของชาติ (นอกเหนือไปจาก “ความอยู่รอดของชาติ”) คือสิ่งที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายพิจารณาเห็นว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติ ดังนั้นการแสวงหาอำนาจก็สามารถจะเป็นผลประโยชน์ของชาติได้ ถ้าผู้กำหนดนโยบายของรัฐเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น หมายความว่ากระทำทั้งหลายที่เกี่ยวเนื่องกับการบำรุงรักษาหรือการแสวงหาปัจจัยอันเป็นพื้นฐานของอำนาจ รวมทั้งความพยายามที่จะควบคุมความคิดและพฤติกรรมในบรรดาชาติต่าง ๆ สามารถจะเป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์ของชาติได้ทั้งนี้

๕. เพิ่งอ้าง หน้า ๑๑๐-๑๑๑

ปัญหาประการที่สองก็คือว่าในขณะที่มอร์แกนเขาบอกว่าผลประโยชน์ของชาติสามารถจะหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐพิจารณาเห็นว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติ เขาก็กำหนดลงไปว่าผลประโยชน์ของชาติในแง่ของอำนาจเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมของรัฐ ซึ่งก็หมายความว่าในขณะที่ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายจะดำเนินการทุกอย่างที่เขาเห็นว่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของชาติ สิ่งที่จะช่วยเขาในการตัดสินใจว่าอะไรคือผลประโยชน์ของชาติคือจิตสำนึกเรื่องอำนาจ ข้อสรุปอย่างเดียวกันที่เราจะได้ข้อสมมุติฐานอันนี้ก็ถือว่าพฤติกรรมของรัฐล้วนแล้วแต่เป็นการแสวงหาอำนาจแทบจะทั้งสิ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการแสวงหาอำนาจเป็นพฤติกรรม (อย่างเดียว ?) ที่มีเหตุผลในแง่ของผลประโยชน์ของชาติ

ภารกิจขั้นต่อไปของเราก็คือ “ทดสอบ” ข้อสรุปอันนี้กับข้อเท็จจริง

ในแง่ของ “ความรู้สึก” เราจะพบว่าข้อสรุปที่ได้จากทฤษฎีของมอร์แกนเขาสามารถจะ “อธิบาย” พฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศได้อย่างน่าพอใจทีเดียวนับแต่โบราณ

กาลมาแล้วผลประโยชน์ย่อมมาก่อนสิ่งอื่นใดในการเมืองระหว่างประเทศ และผลประโยชน์ก็เกี่ยวพันกับอำนาจในแทบทุกกรณี ทั้งนี้เพราะในสังคมโลกซึ่งมีลักษณะเป็น “อนาธิปไตย” นั้นอำนาจจะเป็นสิ่งเดียวที่ประกันความมั่นคงปลอดภัยและความอยู่รอดของชาติได้ ในงานของมอร์แกนเขาเราจะหาตัวอย่างในประวัติศาสตร์ ได้มากมายที่สนับสนุนแนวความคิดของเขา อย่างไรก็ตามก็ตีความพึงพอใจที่มีต่อการอธิบายการเมืองระหว่างประเทศของมอร์แกนเขาจะอาศัยพื้นฐานของความเชื่อหรือความรู้สึกมากกว่าจะอาศัยเหตุผล ที่สำคัญก็คือเราจะเลยความหมายที่ไม่แน่ชัดและไม่แน่นอนของ “อำนาจ” และ “ผลประโยชน์” สิ่งนี้เองที่ช่วยให้ทฤษฎีของนักคิดผู้นี้ อธิบายพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศได้อย่างกว้างขวางและก็เกือบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะพิสูจน์หักล้างทฤษฎีของเขา

ความหมายของผลประโยชน์ของชาติในแง่หนึ่งก็คือสิ่งที่ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของชาติเป็นผู้กำหนดขึ้นมา — คือกำหนดว่าผลประโยชน์ของชาติในสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดคืออะไร และจะดำเนินการอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับผลประโยชน์ของชาติ เราสามารถจะเข้าใจผลประโยชน์ของชาติ

ได้แต่เพียงในสถานการณ์เฉพาะเท่านั้น (คือ ความหมายขั้นพื้นฐานอย่าง “ความอยู่รอดของชาติ” ไม่มี) ดังนั้นเราก็ไม่พ้นที่จะต้องสรุปว่า การกระทำทุกอย่าง หรืออีกนัยหนึ่ง การแสวงหาอำนาจทุกรูปแบบ ล้วนแต่สนองผลประโยชน์ของชาติทั้งสิ้น ข้อสรุปนี้ถือว่าไม่มีความหมายและคุณค่าในทางวิชาการ เพราะที่จริงแล้วเป็นข้อสรุปที่เป็นจริงโดยอาศัยข้อสมมุติฐานทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นจริงโดยข้อเท็จจริง เพราะข้อเท็จจริงสามารถจะถูกบิดเบือนให้เข้ากับกรอบทฤษฎีได้แทบทุกกรณี ในทำนองเดียวกันการกระทำใดๆ โดยรัฐก็สามารถจะตีความเป็นการแสวงหาอำนาจได้แทบทั้งสิ้น การกระทำแทบจะทุกอย่างของรัฐสามารถจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยอันเป็นพื้นฐานของอำนาจ หรือไม่ก็เป็นความพยายามที่จะเข้าควบคุมรัฐอื่น (หรือป้องกันไม่ให้ถูกควบคุมโดยรัฐอื่น) ถ้ามหาอำนาจชาติหนึ่งให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารแก่ชาติเล็กๆ ก็เรียกได้ว่าเป็นการแสวงหาอำนาจ เพราะสามารถจะตีความได้ว่า เป็นความพยายามที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือชาตินั้นๆ ถ้ารัฐเล็กหรือรัฐหนึ่งเข้าเป็นพันธมิตรกับมหาอำนาจชาติใดชาติหนึ่ง ก็ถือว่าเป็นการแสวงหาอำนาจเหมือนกัน คือเป็นความ

พยายามที่จะเพิ่มปัจจัยอันเป็นพื้นฐานแห่งอำนาจของตนโดยทางอ้อม

ความจริงปัญหาของมอร์แกนเขาเป็นปัญหาาร่วมของผู้ที่ต้องการจะสร้างทฤษฎีประเภท “ครอบจักรวาล” (grand theory) ขึ้นมาเพื่ออธิบายพฤติกรรมมนุษย์ การกำหนดแนวคิดที่สามารถจะตีความการกระทำเกือบทุกอย่างให้สอดคล้องกับกรอบความคิดนั้นไม่ถือว่ามีความรู้ค่าในทางวิชาการมากนัก เพราะทำให้เราไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ได้ และไม่สามารถถล่มล้างได้เนื่องจากไม่ว่ารัฐจะมีพฤติกรรมเช่นไร ก็สามารถตีความได้ว่าเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ ทฤษฎีนี้จึงเป็นจริงตลอดกาลเนื่องมาจากนิยามของคำว่า ผลประโยชน์และอำนาจมากกว่าจะด้วยข้อเท็จจริง ทฤษฎีของมอร์แกนเขาก็คล้ายๆ กับทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์รุ่นเก่าๆ บางอย่างที่บอกว่าแรงผลักดันทางกามารมณ์เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งหลายทั้งปวงของคน ถ้าคน ๒ คนรักกันก็เป็นเพราะแรงผลักดันนี้ แต่ถ้าคน ๒ คนนั้นเกลียดกันก็เป็นการบิดเบือนของความรักอันเนื่องมาจากแรงผลักดันนอกเช่นกัน แรงผลักดันทางกามารมณ์ จึงมีสภาพเป็นเพียงข้อที่ตรง

ลวย ๆ ที่ไม่สามารถแยกแยะสภาวะการณ์ต่าง ๆ ออกจากกันทำให้ไม่สามารถอธิบายอะไรได้อย่างแท้จริงเลย

๖

เราอาจจะคิดว่าปัญหาของนักทฤษฎีอย่างมอร์แกนเขาอยู่ที่ความไม่รัดกุมของแนวคิดของเขา นี่เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างไม่ต้องสงสัย แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ต้องไม่ลืมว่าธรรมชาติของ พฤติกรรมมนุษย์นั้นซับซ้อน การจะกำหนดแนวคิดที่กระชับรัดกุม มีความหมายแน่ชัด และในขณะที่เดียวกันก็ครอบคลุมได้อย่างกว้างขวางด้วยเกือบจะเป็นสิ่งที่เหลือวิสัย อย่างไรก็ตามแนวคิดที่มีอุดมการณ์หรือค่านิยมเข้ามาแอบแฝงอย่าง “ประชาธิปไตย” หรือ “การพัฒนา” แต่แม้กระทั่งปรากฏการณ์บางอย่างที่เราน่าจะเข้าใจได้โดยอาศัย “วัตถุวิสัย” อย่าง “ความมั่นคงทางการเมือง” หรือ “การปฏิวัติ” ก็ยังหาความหมายที่แน่นอนตายตัวไม่ได้ นี่เป็นปัญหาที่ทำให้ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ไม่สามารถจะพัฒนาไปจนทัดเทียมกับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ ไม่ว่าทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งจะมี

ประโยชน์หรือคุณค่าในทางวิชาการอย่างไรก็ตามก็จะมีข้อจำกัดอยู่ในตัวของมันเองอยู่ด้วย ทฤษฎีเป็นเพียงแนวคิดที่ใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดในการอธิบาย “แนวโน้ม” ทั่วๆ ไป แต่ไม่สามารถให้ความกระจ่างชัดชนิดเจาะลึกลงไปในแต่ละกรณี แต่ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเรามากก็ต้องการคำตอบประเภท “เจาะ” แบบนี้ด้วย เราไม่ต้องการเพียงคำอธิบายด้วยแนวคิดเชิงทฤษฎีประเภท “ผลประโยชน์ในแง่ของอำนาจ” แต่เราต้องการจะเข้าใจในรายละเอียด เช่นใครเป็นใคร ใครคิดอย่างไร เหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร มีการประนีประนอมความคิดเห็นอย่างไร ผลแห่งการประนีประนอมเป็นอย่างไร และในขั้นสุดท้ายกระบวนการตัดสินใจได้นำไปสู่นโยบายอย่างไร

จริงอยู่การตั้งปัญหาแบบนี้อาจจะไม่ขัดกับกรอบทฤษฎีอย่างของมอร์แกนเขา แต่ถ้าหากเป็นเช่นนั้นจริง ๆ กรอบทฤษฎีก็ดูจะเกินความจำเป็น เพราะเราสามารถจะเข้าใจเหตุการณ์เฉพาะอันใดอันหนึ่งได้ด้วยการสาวกลับไปที่เหตุการณ์เฉพาะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันโดยไม่จำเป็นต้องหากรอบความคิดใดมาช่วยเราอธิบายอีก นี่เป็นวิธีการของนักประวัติศาสตร์

ศาสตร์ เป็นการตีความเหตุการณ์โดยอาศัย ข้อมูลหรือหลักฐานเป็นเกณฑ์ เช่นถ้าเรา ต้องการจะทราบว่าทำไมชายคนหนึ่งจึงฆ่าตัว ตาย วิธีการหาคำตอบที่ดีที่สุดก็คือสืบสาวไป ที่เหตุการณ์หรือสาเหตุเฉพาะต่างๆ ที่เกิดขึ้น กับชายคนนั้นก่อนหน้าที่เขาจะทำอัตวินิบาต กรรม โดยอาศัยวิธีการนี้เราอาจจะได้เค้า เงื่อนเรื่องการฆ่าตัวตายของเขา มากกว่าการ คิดหาทฤษฎีทางสังคมวิทยาใดๆ มาอธิบาย แต่ถ้าหากเราต้องการจะทราบว่าทำไมโปรแตส-

แตนต์จึงมีสถิติการฆ่าตัวตายมากกว่าแคธอลิก สิ่งที่จะให้คำตอบแก่เราได้ดีที่สุดคือ “ทฤษฎี” เพราะเราไม่มีปัญญาจะไปสืบสาวหาสาเหตุการ ฆ่าตัวตายของคนเป็นร้อยเป็นพันได้เป็นแน่ ทฤษฎีจะช่วยให้มากในการให้ความกระจ่าง เกี่ยวกับ “แนวโน้ม” แต่ทราบใดที่เรายังต้อง การความเข้าใจทั้งกรณีเฉพาะ และแนวโน้ม ทฤษฎีย่อมมีข้อจำกัดในตัวของมันเองคือ มัน ไม่สามารถช่วยเราได้ที่น่าพอใจเท่าๆ กัน ทั้งสองประการ

คุณเป็นเจ้าของ

‘อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร’

ฉบับ วรรณกรรมกับสังคม

แล้วหรือ ?

อ่าน

อกาธา กริสต์ : ความสำเร็จจากความไร้สาระ

ชุลีพร พงศ์สุพัฒน์

จاذกยะกับวรรณคดีนี้ติศาสตร์ของอินเดีย

กฤษณา รัชชมนี

ละครเบรคชท์ในสังคมไทย

เจตนา นาควัชร

อิทธิพลจำบังมีฝากแฝงไว้ในพจนานุกรมบ้างหรือเปล่า

จิตติน ธรรมชาติ

๑ ๓ ๕